

МЕЖДУНАРОДНИ АКАДЕМИЧНИ ПРОГРАМИ И МОДЕЛИ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА И ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В УНСС

Светослав Спасов¹
e-mail: sspassov@unwe.bg

Резюме

Обучението по противодействие на корупцията е сравнително нов аспект в образователните и академичните програми на българските университети. Настоящото изследване си поставя за цел да проследи водещите световни модели и добрите практики, разработени от Службата за борба срещу наркотиците и престъпността на Организацията на обединените нации (UNODC), сред които: Анतिकорупционната академична инициатива (ACAD), Анतिकорупционният курс (The Anti-Corruption Course), Инициативата „Образование за справедливост“ (Education for Justice Initiative) (E4J) и др. Представени са в резюме и Програмите на Международната анти-корупционна академия (IACA), както и на водещи световни университети, държавни институции и неправителствени организации. В материала се анализира приложението на моделите по антикорупционно обучение в УНСС и се изразяват препоръки за по-нататъшното му развитие и задълбочаване.

Ключови думи: обучение, антикорупция, правоприлагане, академични програми, образователни модели

JEL: K42

Увод

Всяка година около един трилион долара (\$1,000,000,000,000) се пропиляват за корупция и подкупи по света. Това понижава стандартите на живот и редуцира финансовите средства в съответните държави, като едновременно подкопава доверието в правителството, влошава качеството и надеждността на публичните услуги и намалява шансовете за общественото развитие, отблъсквайки потенциални бизнес инвеститори. Според ръководителят на базираната в Австрия Международна академия по антикорупция (IACA) Мартин Кройтнер – „гражданите на близо две трети от държавите смятат, че корупцията в тях се е увеличила в последните години“, а „8 от 10 държави,

¹ Доцент, доктор, катедра „Национална и регионална сигурност“, УНСС

считат политическите си партии за корумпирани, като 50% определят правителството си за неефективно“. Според изнесените данни „всяка година между 7 и 8% от брутния вътрешен продукт в Европа се губи в подкупи, следва Азия със 17%, положението е най-тежко в африканските държави, където 25% от БВП потъва в подкупи“ (Един трилион долара се дават годишно за подкупи по света, 2012).

Поради тези причини, международните институции и неправителствените организации отделят все по-голямо внимание на антикорупционното образование, както в училище и в университета, така и сред работещите в публичния сектор. Антикорупционното обучение е полезен подход за превенция на корупцията не само в публичния, но и в частния сектор, особено в частните монополи и в големите корпорации. Все още обаче антикорупционните образователни методи не са включени сред традиционни практики за професионално обучение на държавната и общинска администрация. Има много възможности за разширяване на аудиторията на обучението по антикорупция, но всичко опира до политическата и мениджърска воля и решения. Настоящата статия разглежда методиките на различните програми за обучение по антикорупция, предлагани от международни институции от системата на ООН, университети, неправителствени организации, държавни институции. Целта е да се имплементират добрите образователни и академични практики в областта на антикорупционното обучение в университетските програми на българските университети – едно изключително важно предизвикателство за политическото и икономическото развитие на страната, съобразено със съвременните обществени очаквания.

Модели и методики в академичното антикорупционното обучение в глобален аспект

Образователни програми на UNODC за противодействие на корупцията

Антикорупционна академична програма на UNODC (ACAD)

Службата за борба срещу наркотиците и престъпността на Организацията на обединените нации (UNODC) е развила цялостна академична програма, според принципите на Конвенцията срещу корупцията (UNCAC), която разпространява безплатно по целия свят. Програмата разглежда проблемите свързани с корупцията от местна, национална и глобална гледна точка. Конвенцията представлява отлично средство за анализ на широкия спектър от мерки, които правителствата трябва да предприемат за ефективно действие

против корупцията. В по-широка план, програмата разглежда как международното право се прилага към сложни социални проблеми като корупцията.

Цели на обучението

Програмата показва част от развиващото се анти-корупционно законодателство и добри управленски практики, анализирайки различните видове, причини, разходи и рискове свързани с корупцията. Чрез този подход, курсът се стреми да предизвика дискусии, дебати и повече академични и приложни изследвания в областта на противодействието на корупцията. Основните принципи на Конвенцията са прозрачността и отчетността в публичният и частният сектор, както и в гражданското общество (United Nations Office on Drugs and Crime, 2013, p. 2-3).

Програмата предлага различни подходи за идентифициране и анализиране на рисковете и разходите за корупцията в публичния и частния сектор на национално, регионално и глобално равнище, прилагайки Конвенцията на обединените нации срещу корупцията (UNCAC) като основна база за борбата с корупцията, насърчавайки върховенството на закона и принципите на доброто управление. В рамките на тази програма се разглеждат и принципите в наказателното право, препоръчани от UNCAC.

Различните институции, които прилагат принципите на Конвенцията (UNCAC) и желаят да си сътрудничат с други институции за обмен на опит по противодействие на корупцията, имат възможност да се възползват от капацитета на мрежата на Анतिकорупционната академична инициатива на UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime, 2013, p. 2-3).

Таргет група

Академичната анти-корупционна образователна програма на UNODC може да бъде прилагана както за магистърски програми /два семестъра/, така и в рамките на семестриалното обучение на студенти по бизнес администрация, публични финанси, международни икономически отношения, счетоводство и контрол, право, администрация и управление, политически науки, икономика, човешки ресурси, инфраструктура, социология, философия, национална сигурност, мениджмънт и други. Учебните материали и библиографията за обучението по анти-корупция на UNODC са общодостъпни електронно за всички заинтересовани университети по света и се предлагат безплатно. Същевременно Службата има възможност да предоставя консултации и логистична подкрепа при подготовката и реализацията на преподаването по програмата. Преподавателите могат да се включат и в академичната мрежа по анти-корупция, създадена от UNODC, където да об-

менят идеи, знания и опит със свои колеги и експерти от цял свят. UNODC организира срещи, семинари и конференции за експерти по противодействие на корупцията в различни държави. Всеки университет може да използва структурата и съдържанието на академичната програма на UNODC по антикорупция и да я адаптира съобразно собствените си виждания, принципи и национални нужди и изисквания. Тази програма е умишлено гъвкава, за да позволи на преподавателите от различни държави да подбират най-подходящите теми за своите студенти.

Структурата на академичната програма на UNODC по антикорупция съдържа 15 образователни тематични модула (UNODC, n.d.).

Таблица 1: Структура и съдържание на антикорупционното обучение на UNODC

Модул I	Корупцията като глобална заплаха: причини, видове и цената на корупцията
Модул II	Конвенцията против корупция на Обединените нации (UNCAC) като реакция към глобалния проблем
Модул III	Предотвратяване: добро управление и върховенство на закона
Модул IV	Предотвратяване: обществено участие, отворено правителство и образование
Модул V	Предотвратяване на корупцията в частния сектор
Модул VI	Превенция: подаване на сигнали за корупция и ролята на медиите
Модул VII	Превенция: корупция в съдебната система, прокуратурата и анти-корупционни институции
Модул VIII	Превенция: обществени поръчки и финансово управление
Модул IX	Превенция: пране на пари
Модул X	Ключови инкриминирани нарушения и прилагането на закона
Модул XI	Правоприлагащите разпоредби и права на човека
Модул XII	Взаимодействие между националните власти, държавните служители и частния сектор
Модул XIII	Международно взаимодействие и взаимна правна помощ
Модул XIV	Международно взаимодействие в правоприлагането и възстановяването на имущество
Модул XV	Обобщение на Конвенцията и проблемите в приложението ѝ

* Виж съдържанието на отделните модули в Приложение 1.

Източник: По UNODC (n.d.).

Инициатива на UNODC „Образование за справедливост“ (Education for Justice Initiative) (E4J)

През последните години UNODC все повече акцентира върху образованието като ефективно средство за ограничаване на корупцията и престъпленията по света. В резултат на което организацията създава и нова по-мощна образователна инициатива Education for Justice (E4J), която е част от Глобалната програма за изпълнение на Декларацията от Доха, целяща изграждане на култура за спазване на принципите на върховенството на закона сред хората от най-ранна възраст.

Цел на Инициативата „Образование за правосъдие“.

Основната цел на E4J е да подпомага образователни институции от цял свят да предоставят качествено и ефективно образование в областта на предотвратяване на престъпления и промотиране на върховенството на закона. За тази цел, в рамките на инициативата, се разработват и разпространяват учебни материали, свързани с работата на UNODC, които да са приложими към образователните системи на държавите членки на ООН. Тези учебни материали обхващат всички нива на образование – от начално, през средно до висше и могат да намерят широко приложение в различни класове и дисциплини. Друга важна част от E4J е създаването на онлайн база от ресурси, които ще могат да се използват свободно от преподавателите за техните курсове. В рамките на инициативата се организират и различни обучения, конференции и форуми, на които преподаватели и представители на академични институции имат възможност да се запознаят с иновативните материали и да научат как да ги използват, а също така и да обменят опит и добри практики.

Академичен компонент на Инициативата „Образование за правосъдие“.

В частта, касаеща висшето образование, E4J цели да предостави съдействие на академичните институции във връзка с разработване на учебни курсове, които да обхващат различните видове корупция, организираната престъпност, киберсигурност, тероризъм и други области, свързани с работата на UNODC.

Конкретно в сферата на антикорупционното образование E4J разполага с две отделни серии от модули на теми „Почтеност и етика“ (Integrity and Ethics) и „Антикорупция“ (Anti-Corruption). Всяка от тези серии се състои от 14 отделни модула, обхващащи различни аспекти на основната тема. Всеки един модул е разработен като 3 часова лекция, която може да бъде преподавана в различни курсове и дисциплини. Модулите могат да бъдат използвани като част от вече съществуващи дисциплини или като самостоятелни лекции и обучения. Чрез тези материали антикорупционното образование може да бъде включено във всяка една специалност (икономика,

национална сигурност, право, международни отношения и т.н.) дори и без да е необходимо създаването на отделен предмет или дисциплина по антикорупция.

Модулите на тема „Почтеност и етика“ са публикувани със свободен достъп и всеки заинтересован преподавател може да ги изтегли от сайта на инициативата.

Както вече беше споменато тези модули са подходящи за широк кръг от дисциплини и специалности – икономика, публична администрация, право, медицина и др., а UNODC приветства тяхното приложение и модифициране съобразно нуждите на конкретната образователна програма. Темите на четринадесетте модула са както следва:

1. Въведение и концептуални рамки;
2. Етика и универсални ценности;
3. Етика в обществата;
4. Етично лидерство;
5. Етика, различия и плурализъм;
6. Предиизвикателства пред етичния начин на живот;
7. Стратегии за етични действия;
8. Етика на поведението;
9. Полови измерения на етиката;
10. Медии, почтеност и етика;
11. Бизнес, почтеност и етика;
12. Почтеност, етика и право;
13. Почтеност и етика в публичния сектор;
14. Професионализъм и етика;

Тези модули са съпътствани и от кратко ръководство за преподаватели, които имат малък или никакъв опит в преподаването на горепосочените теми. Това ръководство предоставя допълнителни разяснения за модулите, а също така представя и различни иновативни и интерактивни методи на преподаване, с които да се гарантира качеството на образованието, чрез използване на модулите.

В края 2021 г. UNODC публикува 13 модула от втората серия на тема „Антикорупция“. Тези модули имат същите характеристики както предходните материали и са достъпни на сайта на инициативата. Темите на тринадесетте антикорупционни модула са:

1. Какво е корупция и защо трябва да се интересуваме от този проблем?
2. Корупция и добро управление
3. Корупция и сравнителни политики
4. Корупция в публичния сектор
5. Корупция в частния сектор

6. Разкриване и разследване на корупция
7. Корупция и човешки права
8. Корупция и полова дискриминация
9. Корупция и образование
10. Гражданско участие в борбата с корупцията
11. Корупция, мир и сигурност
12. Международни анти-корупционни мрежи
13. Национални анти-корупционни мрежи

В допълнение към модулите UNODC и Свободния университет на Великобритания (The Open University UK) създават онлайн курс за преподаватели UNODC and The Open University, 2021), които искат да използват модулите. Целта на този курс е да предостави допълнителна информация за методите на преподаване, концепциите и идеите, които са включени в модулите на UNODC и да подобри знанията и уменията на преподавателите в областта на антикорупционното образование. Курсът също е достъпен безплатно за всеки, които се интересуват от модулите.

Програми за онлайн обучение на UNODC

Освен Анти-корупционната академична инициатива (ACAD), UNODC разработва и поредица от онлайн курсове като част от своята образователна програма. Целта на тези онлайн курсове е да предостави възможност за обучение по анти-корупционни въпроси, която да е достъпна за всеки. Към момента UNODC поддържа две такива онлайн програми, които са подходящи и за студенти.

Антикорупционен курс (UNODC, 2016) – първият онлайн курс е създаден през 2016 г. и е част от глобалната онлайн учебна програма на UNODC. Този курс се състои от два модула – „Introduction to Anti-corruption“ и „Advanced Anti-corruption: Prevention of Corruption“, които имат за цел да запознаят обучаващите се с разпоредбите на Конвенцията срещу корупцията на ООН.

Противодействие на корупцията (The Fight Against Corruption) – тази онлайн платформа е разработена съвместно между UNODC и UN Global Compact. Тя се състои от шест интерактивни учебни модула, които акцентират върху десетия принцип на UN Global Compact срещу корупцията. Платформата е насочена към хора, които работят или възнамеряват да се реализират в частния сектор, и е достъпна на над 20 езика, включително и на български.

Програми на Международната анти-корупционна академия (IACA)

Магистърска програма по Анти-корупционни науки (MACS)

Международната анти-корупционна академия предлага първата глобална програма по борба с корупцията – Магистратура по Антикорупционни науки (MACS) (International Anti-Corruption Academy, 2021a). Програмата има компактна структура, която позволява на работещи професионалисти да развият знанията си и да се дипломират без да прекъсват кариерата си. Поради тази причина магистратурата се провежда в продължение на две години, съчетавайки дистанционното обучение със седем модула на място.

Програмата позволява на участниците да изграждат върху собствените си познания и да опознаят по-добре сложния характер на корупцията и социалните проблеми, свързани с нея. Участниците са снабдени с необходимите умения и инструменти, за да могат по-добре да разберат и допринесат към борбата срещу корупцията и да умеят да взимат превантивни мерки в собствените си среди. Интерактивната среда на програмата предоставя възможност на студентите да станат членове на глобална и устойчива мрежа от професионалисти, която да ги подкрепя не само по време на обучението им, но и в бъдеще.

Отворени обучения

Отворените обучения на Академията насърчават по-дълбокото изследване на комплексните проблеми, свързани с корупцията. Те са предназначени да подготвят участниците със знания и практически умения за предотвратяването и преодоляването на корупцията, приложими към различните региони и сектори на обществото. Чрез интердисциплинарния учебен подход, отделните обучения се концентрират върху конкретни теми.

Участниците в тези обучения могат да се възползват не само от прозрачността на известни и опитни учени, но и от обмена на опит със свои връстници от различни професионални и образователни среди. Тези видове обучения се предлагат в редовни интервали и са отворени към широката общественост (IACA, 2021b).

Някои програми предлагат стипендии за участниците от най-слабо развитите държави и субсидии за другите. IACA не предлага студентски заеми, но се предлагат стипендии според успех за академичните специалности.

Образователни програми по анти-корупция, предлагани от водещи световни университети

„Корупция, развитие и добро управление“ – Университет „Джордж Вашингтон“ (Aronson, 2021)

Учебната програма на курса разглежда корупцията, както от научна гледна точка, така и в приложните ѝ аспекти. В него се използват конкретни казуси, за да изследва как корупцията може да повлияе на ефективното управление на национално и международно ниво, в аспекта на нейните негативни икономически ефекти. Също така се изследва как новите технологии могат да намалят корупцията и да подобрят управлението. Разработен от д-р Сюзън Арънсън, този курс има за цел да помогне на студентите да разберат корените на корупцията и нейните варианти в различните култури, да оценят как корупцията влияе и изкривява икономическия растеж, да оценят глобалните и национални стратегии за намаляване на това негативно явление.

„Магистърска програма по антикорупция и управление“ – Факултет по право, политика и социология в Университета в Съсекс (Corruption and Governance MA, University of Sussex)

Факултетът по право, политика и социология към Университета в Съсекс предлага „Магистърска програма по антикорупция и управление“. За подпомагане на програмата е изграден и изследователски център във Факултета – Съсекският център за изследване на корупцията“ (SCSC), който използва интердисциплинарен подход за анализ на това какво е корупцията, къде и защо тя процъфтява, а също и какво може да бъде направено за нейното противодействие. Центърът е международно известен със своите върхови постижения за научни изследвания и обучение на тема корупция, широко признат за съчетаване на авангардни академични подходи и изследвания с практически опит за това как може да се противодейства на корупцията в различните ѝ проявления. SCSC е първият академичен център на Обединеното кралство, посветен на интердисциплинарни изследвания и преподаване на тема корупция, базиран в университета в Съсекс. Изследователските дейности се основават на четири основни групи:

- корупцията в политиката;
- корупцията в международния бизнес;
- корупция в спорта;
- корупцията в географски контекст – с акцент върху Обединеното кралство, Германия и Източна Европа, Китай и Африка.

Държавни институции и неправителствени организации по света, предлагащи образователни програми по антикорупция

Глобален център за борба с корупцията в инфраструктурата във Великобритания (GIACC)

Глобалният център за борба с корупцията в инфраструктурата (GIACC) е независима организация с нестопанска цел, базирана във Великобритания, която предоставя ресурси и услуги, с цел предотвратяване на корупцията в секторите на инфраструктурата, строителството и инженерството. GIACC предоставя следните услуги:

- онлайн модул за обучение за борба с корупцията;
- ръководство за обучение за борба с корупцията;
- курсове за обучение на ресурсен център за борба с корупцията.

Федералното бюро за борба с корупцията към Австрийското министерство на вътрешните работи

Към Австрийското министерство на вътрешните работи е създадено Федералното бюро за борба с корупцията, чиято отговорност е да намали корупцията чрез системна превенция. Бюрото разработва проект за „Обучение за борба с корупцията“ за ученици от 14 до 18 години.

Учебното съдържание включва дефиницията на термина „корупция“, форми на корупция (ситуационна, структурна), причини и последици от корупцията, модели за обяснение на корупционните явления, превенция на корупцията, и накрая, институции и инструменти в борбата с корупцията (ВАК, n.d.).

Независима комисия против корупцията (ICAC) на Нов Южен Уелс, Австралия

Независимата комисия против корупцията (ICAC) на Нов Южен Уелс предлага обучителни семинари насочени към висши държавни служители и специализиран персонал, срещу заплащане на такса за услугата. Семинарите включват теми като „Превенция на корупцията за управляващи“, „Превенция на корупцията в поръчки за управляващи“, „Превенция на корупцията за служители в поръчките“ и други (ICAC, 2019).

Въвеждане и развитие на антикорупционното обучение в България

В края на 2015 г. във Виена, по инициатива на Постоянното представителство на Република България към ООН и ОССЕ и УНСС, бе подписано споразумение между UNODC и българското правителство за стартиране на обучение по противодействие на корупцията в България. За пилотен

университет бе избран УНСС. Така с оглед на празнотите в тази област на обучение в България и актуалността на темата, бе създадена основа за сътрудничество и обмен на опит с международни организации и чужди университети, както и развитие на обучителен капацитет по антикорупция в български университети, реализирана от Университета по национално и световно стопанство – УНСС.

УНСС споделя принципите и целите, заложи от UNODC относно образованието за превенция и противодействие на корупцията. В тази връзка УНСС инициира междуинституционално сътрудничество в осъществяването на тези цели, като въведе в своята академична програма, предложена в редовна форма цялостна двусеместриална магистратура за Противодействие на корупцията (Приложение 2: Учебен план на специалност „Противодействие на корупцията,,).

Основните цели на обучението са свързани с представянето на фундаментални знания и умения за същността и особеностите на антикорупционните процеси и политики в глобален и регионален мащаб. По време на курса студентите получават задълбочени познания с цел успешната реализация на завършилите в структурите на различни държавни институции. Програмата цели също така да подготви специалисти с лични умения и компетентности, подходящи за тяхната професионална реализация не само на оперативното ниво, но и на средно и високо управленско равнище.

Завършилите специалността имат възможност за успешна професионална реализация като експерти, инспектори и разследващи полицаи в структурите на ДАНС, МВР, Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, както и като одитори в контролните системи на публичната администрация, Националната агенция по приходите, митническата администрация, Сметната палата, Агенцията за държавна финансова инспекция, органите за финансов надзор, звената за вътрешен контрол и одит в публичния и частния сектор (банки, застрахователни и осигурителни дружества, корпоративни структури), антикорупционните органи в публичния и частния сектор и др. Възможна е и реализация на средно и висше ръководно равнище в тези организации (УНСС, 2021).

През 2016 г. УНСС, КПКОНПИ, Омбудсманът на Република България и Комисията за борба с корупцията стартират съвместна инициатива – „Академия Антикорупция“, иницирана от настоящия Ректор на УНСС, проф. д-р Димитър Димитров. През 2018 г. е подписан меморандум между четирите институции за провеждане на антикорупционното образование чрез „Академията Антикорупция“ (Нова ТВ, 2020).

Първата проява на Академия „Антикорупция“ е провеждането на публичната лекция на ръководителя на Бюрото на фондация „Конрад Аденауер“ в България Торстен Гайслер. Темата на лекцията е „Превенция и противодействие на корупцията – опитът на Германия“. В рамките на изложението си лекторът отбелязва, че корупцията е свързана с алчност за власт, липса на прозрачност, слаба икономическа свобода, бедност и пр. Той допълва, че ефективните дейности по противодействие на корупцията дават своите резултати. В потвърждение на това посочва статистиката, че през 2017 г. в Германия са регистрирани 4804 такива престъпления, които са с 25% по-малко от предходната година. Финансовите щети от тези престъпления възлизат на 237 млн. евро (УНСС, 2018).

Според проучване на асоциация „Прозрачност без граници“, Германия е на 81-о място в света по показател „корупция“. Пред нея са страни като Нова Зеландия, Холандия, Дания, Норвегия и др. Във Федералната република преди избухването на корупционния скандал в „Сименс“ е било нормално да се получават подаръци. Но днес повечето фирми в Германия имат етични кодекси, които забраняват всяка форма на подаръци. Най-уязвимият сектор продължават да са обществените поръчки, затова са необходими сериозни мерки – прозрачност, стриктно наблюдение, надзор и пр. Изключително важно е служителите да бъдат запознати с рисковете, да наблюдават внимателно и да има смяна на ресорите им на всеки пет години, е мнението на лектора (УНСС, 2018).

В дискусиата е представена и статистика за България, според която за период от 10 години процентът на български граждани, които са признали, че са давали подкуп, се е удвоил – ако през 2006 г. те са 8% , то през 2016 г. те вече са 17%.

Заклучение

Изследването на водещия световен опит по отношение на образователните и обучителните модели в областта на превенцията и противодействието на корупцията е от ключово значение за ефективното им въвеждане както в академичните програми на българските университети, така и в моделите на работа в държавните институции с правомощия за противодействието на корупцията. Сред тях са ДАНС, МВР, Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, Националната агенция по приходите, митническата администрация, Сметната палата, Агенцията за държавна финансова инспекция, органите за финансов надзор и др.

Основните характеристики на антикорупционното обучение са свързани с динамиката и многообразието на различните форми на корупцията и

нейните проявления. Това налага тясно и активно сътрудничество между институциите, университетите и изследователските центрове и структурите на гражданското общество. Редица дипломатически действия, сред които и първите санкции от Държавния департамент на САЩ към български физически и юридически лица по глобалния закон „Магнитски“ през 2021 г., доказваха необходимостта за още повече инвестиции в проучването и прилагането на водещите световни образователни и мониторингови модели.

Първите стъпки в България за интегрирането на водещия глобален опит в обучението по антикорупция, с подкрепата на UNODC, бяха направени от УНСС с въвеждането на академична специалност – двусеместриална магистърска програма, фокусирана върху представянето на фундаментални знания и умения за същността и особеностите на антикорупционните процеси и политики. Несъмнено този процес трябва да се разширява и задълбочава. За успешното постигане на целите, свързани с противодействието на корупцията, страната ни може да разчита на партньорството както на водещите международни организации, така и на партньорските служби на страните членки на Европейския съюз и НАТО.

Използвана литература

- Един трилион долара се дават годишно за подкупи по света. (2012). Profit.bg [Online], (Edin trilion dolara se davat godishno za podkupi po sveta, 2012, v Profit.bg), available at: <https://profit.bg/svetat/edin-trilion-dolara-se-davat-godishno-za-podkupi-po-sveta/> (accessed 21 December 2021)
- Нова ТВ. (2020). УНСС и КПКОНПИ създават „Академия Антикорупция“, (Nova TV, 2020, UNSS i KPKONPI sazdavat „Akademia Antikoruptsia,,), available at: <https://nova.bg/news/view/2020/06/25/292002/унсс-и-кпкомпи-създават-академия-антикорупция/> (accessed 21 December 2021)
- УНСС. (2018). Публична лекция „Превенция и противодействие на корупцията – опитът на Германия“, <https://www.unwe.bg/bg/news/14351публична-лекция-превенция-и-противодействие-на-корупцията-опитът-на-германия-.html?p=1> (accessed 21 December 2021)
- УНСС. (2021). Магистратура „Противодействие на корупцията“, (UNSS, 2018, Publichna lektzia „Preventsia i protivodeystvie na koruptsiyata – opitat na Germania,,), available at: <https://www.unwe.bg/bg/pages/20777противодействие-на-корупцията.html> (accessed 21 December 2021)
- Aaronson, S. (2021). Corruption, Development and Good Governance course, George Washington University, available at: <https://business.gwu.edu/sites/g/>

- files/zaxdzs1611/f/downloads/CIBER_Corruption-Governance-syllabus.pdf (accessed 21 December 2021)
- BAK. (n.d.). Federal Bureau of Anti-Corruption (BAK) of the Austrian Ministry of the Interior, available at: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/workinggroup4/2013-August-26-28/Responses_NV/Austria_EN.pdf (accessed 21 December 2021)
- International Anti-Corruption Academy (IACA). (2021a). MACS – Master in Anti-Corruption Studies, available at: <https://www.iaca.int/iaca-programmes/academic-programmes/master-in-anti-corruption-studies.html> (accessed 21 December 2021)
- International Anti-Corruption Academy (IACA). (2021b). Programmes, available at: <https://www.iaca.int/iaca-programmes.html> (accessed 21 December 2021)
- New South Wales Independent Commission against Corruption (ICAC). (2019). Available at: <https://www.icac.nsw.gov.au/education-and-events/education-and-events-publications> (accessed 21 December 2021)
- The Fight Against Corruption, available at: <http://www.thefightagainstcorruption.org/> (accessed 21 December 2021)
- The Global Infrastructure Anti-Corruption Centre (GIACC), available at: <https://giaccentre.org/> (accessed 21 December 2021)
- University of Sussex. (2021). Corruption and Governance MA, available at: <https://www.sussex.ac.uk/study/masters/courses/corruption-and-governance-ma> (accessed 21 December 2021)
- University of Sussex, The Centre for the Study of Corruption, available at: <https://www.sussex.ac.uk/research/centres/centre-for-study-of-corruption/> (accessed 21 December 2021)
- United Nations Office on Drugs and Crime (2013). Student Guide. Global Corruption, Good Governance and the United Nations Convention against Corruption, pp. 2-3, available at: https://www.unodc.org/documents/corruption/General/Option_1.pdf (accessed 21 December 2021)
- UNODC. (2016). Anti-corruption eLearning Course is on-line for training, <http://www.unodc.org/unodc/en/corruption/news-elearning-course.html> (accessed 21 December 2021)
- UNODC. (n.d.). Anti-Corruption Academic Initiative (ACAD), available at: <http://www.track.unodc.org/Education/Pages/ACAD.aspx>, (accessed 21 December 2021)
- UNODC. Education for Justice, available at: <https://www.unodc.org/e4j/> (accessed 21 December 2021)
- UNODC. Doha Declaration Global Programme, available at: <https://www.unodc.org/dohadeclaration/> (accessed 21 December 2021)

UNODC. Integrity and Ethics University Modules, available at: <https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/integrity-ethics.html> (accessed 21 December 2021)

UNODC. Anti-Corruption University Modules, available at: <https://www.unodc.org/e4j/en/tertiary/anti-corruption.html> (accessed 21 December 2021)

UNODC and The Open University. (2021). Inspire Change Together with the UN, available at: <https://e4jlearning.org/> (accessed 21 December 2021)

INTERNATIONAL ACADEMIC PROGRAMS AND MODELS IN ANTI-CORRUPTION EDUCATION AND THEIR IMPLEMENTATION AT UNWE

Assoc. Prof. Svetoslav Spassov, PhD
Department of National and Regional Security
University of National and World Economy
e-mail: sspassov@unwe.bg

Abstract

The anti-corruption education is relatively a new aspect of the educational and academic programs of the Bulgarian universities. The current study aims to analyze the world's leading academic models and best practices in preventing corruption, developed by the United Nations Organization on Drugs and Crime (UNODC), including the UNODC Anti-Corruption Academic Program (ACAD), the Anti-Corruption Course, the Education for Justice Initiative (E4J), the International Anti-Corruption Academy (IACA), as well as by the world's leading universities, state institutions and non-governmental organizations. The article analyzes the implementation of the Master's program in anti-corruption at UNWE, supported by UNODC.

Key words: education, anti-corruption, law enforcement, academic programs, academic models

JEL: K42

Приложение 1.

Структура и съдържание на антикорупционното обучение на UNODC

Модул I. Корупцията като глобална заплаха: причини, видове и цената на корупцията

Ключови теми в този модул засягат видовете корупция, причини за нейния генезис, влиянието на корупцията на местно, национално и интернационално ниво.

В рамките на модула се извършва въведение към корупцията, включително и динамиката на нейната дефиниция, основните видове корупция, проявленията ѝ и пораженията, които нанася в различните аспекти – политически, икономически, демократически и юридически. Проследяват се причините за корупция, които възникват в различните национални контексти. Дефинират се също така проявленията на корупцията в държавният и частния сектор, както и последствията от нея на глобално и национално ниво. Акцентира се върху влиянието на корупцията върху ключови институции за прилагане на върховенството на закона, като съдебната власт и правоприлагащи органи. Проследява се акселерацията и превръщането от национален в глобален проблем, характеризиращ се с интернационалното естество на повечето тежки корупционни престъпления.

Модул II. Конвенцията против корупция на Обединените нации (UNCAC) като реакция към глобалния проблем

В този модул ключовите теми са свързани с историческия контекст на развитието на UNCAC. Прави се обстоен преглед на начина, по който Конвенцията подхожда към корупцията във връзка с върховенството на закона и доброто управление.

Проследява се историята и развитието на глобалното движение против корупцията, включително и ключовите международни анти-корупционни конвенции и договори, неправителствени организации и международни организации, работещи в тази сфера. Проследява се правната и институционална структура на Конвенцията за предотвратяване на корупция и едновременно разпространяване на върховенството на закона, човешките права и доброто управление. Представя се терминологията на Конвенцията и определенията на корупционните нарушения. Разглеждат се ролите на ключовите заинтересовани страни в подкрепата на прилагането на Конвенцията в публичния и частния сектор, както и в гражданското общество, като се

акцентира върху ангажирането на всички заинтересовани страни в усилията срещу корупцията на национално и международно ниво.

Модул III. Предотвратяване: добро управление и върховенство на Закона

В този модул ключови теми са свързани с прилагането на върховенството на Закона, доброто управление, реформите в държавната администрация, разработването и прилагането на етични кодекси, както и предотвратяването на конфликти на интереси.

Сред разглежданите в модула теми са насърчаването на ключовите принципи на прозрачността и отчетността в публичната администрация, различните мерки за добро управление, които могат да бъдат предприети, за да се намали корупцията в публичната администрация. Особено внимание се отделя върху политиките за насърчаване приемането на етични кодекси и закони за конфликти на интерес на държавни служители. Специален акцент се поставя върху насърчаването на публичния достъп до финансови декларации на държавни служители.

Модул IV. Предотвратяване: обществено участие, отворено правителство и образование

Ключови теми в този модул са свързани с прозрачността на законодателството и правителствените политики, ролята на гражданското общество, в аспекта на осъществяване на граждански контрол и мониторинг.

В модула също се представя достъпа до правителствена информация, анализира се прозрачността в процеса на взимане на решения от правителството и в държавната администрация, специално в сферата на държавните бюджети и разходи. Проследяват се законите и мерките за предотвратяване на корупцията, включително законите за достъп до информация, свободата на словото и политиките, които защитават и насърчават докладването на корупционни практики. Представят се програмите за насърчаване на обществената осведоменост и обществено образование чрез институции за антикорупция и развитието на учебни и университетски програми. Отчита се важността на независимите обществени одити и приемането на глобални счетоводни норми.

Модул V. Предотвратяване на корупцията в частния сектор

Ключови теми в този модул са подкупите от чуждестранни държавни служители, наказателната отговорност за разкриване на фалшива финансова информация, сътрудничеството между националното и международното

правоприлагане, възстановяването на активи и противодействието на прането на пари.

Основните теми са свързани с приемането на международните стандарти за вътрешно счетоводство, одити и разкриване на финансови отчети в частния сектор. Анализира се приемането на етични кодекси и ангажирането с конфликти на интерес в частния сектор. Проследява се предотвратяването на конфликти на интерес чрез регулации на професионалните дейности на бивши държавни служители, както и приемането на санкции за подкуп, присвояване и укриване на пари в частния сектор. Проследяват се формите за съдействие на правоприлагащите органи при различни корупционни проблеми, включително и при прането на пари и банковата тайна. Представят се изискванията към финансовите институции и други лица да докладват за „съмнителни сделки“ и изпиране на пари. Дефинира се корпоративната юридическа отговорност за криминални, цивилни и административни нарушения.

Модул VI. Превенция: подаване на сигнали за корупция и ролята на медиите

Ключови теми в модула са прозрачният процес на вземане на решения, достъпът до информация, защитата на лица, подаващи сигнали и докладващи за корупция, участието на гражданското общество. Темите, които се развиват по-детайлно, са насърчаването на подаването на сигнали от вътрешни и външни лица, докладването за корупция и защитата на свидетели, експерти и жертви в публичните и частните сектори. Акцентира се на защитата на правото да се търси, получава, публикува и разпространява информация за корупцията, в контекста и на задълженията за периодични антикорупционни доклади в държавната администрация и финансови отчети от публичния и частния сектор. Анализира се връзката между мониторинг и докладване на корупция и върховенството на закона.

Модул VII. Превенция: корупция в съдебната система, прокуратурата и анти-корупционни институции

Ключови теми в модула са корупцията в съда и прокуратурата, независимостта на съда и прокуратурата, корупцията в органите за правоприлагане, корупцията в антикорупционните органи, прозрачността и отчетност в сферата на правосъдието. Основните теми, които се развиват, акцентират върху изследването на обхвата и характера на корупцията в правосъдието и прокуратурата, чрез перспективата на върховенството на закона и приложението на UNCAC. Анализира се връзката между почтеността и независимостта на съда и честното и ефикасно прилагане на универсалните човешки

права. Разглежда се значимостта на мандатите на UNCAC за превенция на корупция и наказателното право за предотвратяването на корупция в правоприлагащи и антикорупционни институции (включително полицията и министерствата на правосъдието и вътрешните работи). Проследяват се моделите за преодоляване на корупцията в правосъдието и прокуратурата чрез международно сътрудничество.

Модул VIII. Превенция: обществени поръчки и финансово управление

Ключови теми в модула са корупция в държавния и частния сектор, почтеност в държавните длъжности, прозрачност, отчетност. Детайлно се разглеждат прозрачността и възлагането на обществените поръчки и финансовото управление. Насърчава се отговорността, отчетността и върховенството на закона в процесите на държавните поръчки и финансовото управление. Проследява се ролята на технологиите и електронното правителство в предотвратяването на корупция в процесите на обществени поръчки и финансово управление. Представят се механизмите за изчисляване на разходите за корупцията в обществените поръчки от страна на правителството, обществото и гражданите. Съпоставя се приложението на различни методологии за анализи на корупцията и рисковете в процесите на обществените поръчки, чрез идентифицирането на добри практики.

Модул IX. Превенция: пране на пари

Ключови теми в модула са предотвратяването на прането на пари; корупцията, дейността на звената за финансово разузнаване (ЗФР) по отношение на съмнителни сделки.

Основните теми разглеждат задълженията на финансови институции да налагат превантивни мерки срещу прането на пари и да докладват за съмнителни сделки. Формулират се задълженията на националните органи да включват в цялостен обхват престъпления като прането на пари. Разглеждат се формите на национално и международно сътрудничество за превенцията и борбата с прането на пари и взаимодействието на правоприлагаща общност с финансовия сектор.

Модул X. Ключови инкриминирани нарушения и прилагането на закона

Ключови теми в този модул са подкупите в публичния и частния сектор, присвояването на пари и незаконно обогатяване, както и противодействието на организираната престъпност чрез прилагането на закона.

Основните теми включват предотвратяването на подкупи в публичния и частния сектор в национален и интернационален контекст. Представят се примери за добри практики на правосъдна реформа, извършена от държави

членки при прилагането на Конвенцията. Обясняват се механизмите за минимализиране на рисковете за нарушения срещу чуждестранните закони за подкуп в други държави. Проследява се връзката между подкупите, присвояването на пари и незаконното обогатяване и прилагането на законите за конфискация и отнемане на имущество. Разглежда се интернационалният обхват и прецедентите на Акта за чуждестранни корупционни практики на Съединените щати.

Модул XI. Правоприлагащите разпоредби и права на човека

В този модул ключовите теми са свързани със защитата на жертви, свидетели, докладващи, адвокати, съдебни служители, журналисти и блогъри, противодействащи на корупцията и организирана престъпност, и справедливото и ефективното прилагане на човешките права.

Темите, които се проследяват, включват ролята на специализираните антикорупционни органи в приложението на антикорупционни закони и връзката между човешките права с доброто управление и правоприлагането. Разглежда се връзката между независимостта на правните и антикорупционни институции с ефективното противодействие на корупционни нарушения.

Модул XII. Взаимодействие между националните власти, държавните служители и частния сектор

Ключови теми в модула са взаимната правна помощ, банковата тайна, държавните органи за правоприлагане и сътрудничество и правната юрисдикция между публичния и частния сектор.

Основните теми разглеждат насърчаването на формална и неформална координация и взаимодействие между държавните институции и частния сектор във финансовата система. Представят се способите за гарантиране на безопасно докладване на корупционни дейности на националната и международната правоприлагаща общност и съответните държавни органи. Отчитат се тенденциите за ограничаване обхвата на банковата тайна чрез засилено взаимодействие в правоприлагането, взаимната правна помощ, подаването на сигнали и изграждането на информационна мрежа.

Модул XIII. Международно взаимодействие и взаимна правна помощ

Ключови теми в модула са международно сътрудничество, хипотезите за екстрадиция, взаимодействието с частния сектор, достъпът до информация от правоприлагащи и международни организации и докладване на корупция на правоприлагащите органи.

Основните теми, които се проследяват в рамките на модула, са оказването на взаимна правна помощ и екстрадиция под условията на UNCAC в

държави без взаимни конвенции, прилагането на гъвкав подход към изискванията на UNCAC за двойна наказуемост, изискванията за формална и неформална координация и механизмите за добро управление, с цел насърчаването на международно сътрудничество, както и взаимодействие между публичния и частния сектор.

Модул XIV. Международно взаимодействие в правоприлагането и възстановяването на имущество

В модула ключови теми са международното и национално взаимодействие при възстановяване на имущество, институтът на гражданска конфискация, прането на пари и дейността на звената за финансово разузнаване, възвръщане на откраднатото държавно имущество.

Разглеждат се и темите, свързани с правните норми и регулаторни институции за възстановяването на имущество и прането на пари. Проследява се задължението за взаимодействие при възстановяването на имущество на други държави в Конвенцията и законовите процедури, които позволяват възвръщането на държавно имущество. Коментират се политиките за насърчаване на почтеността в правосъдието, прокуратурата и антикорупционните институции, като предпоставка за ефективно международно взаимодействие при възстановяването на имущество. Насърчаван се основаването на Звена за финансово разузнаване (ЗФР) и се дефинира характерът и обхвата на тяхната дейност.

Модул XV. Обобщение на Конвенцията и проблемите в приложението ѝ

Ключовите теми в модула са предотвратяването на корупция, националното и международно взаимодействие в правоприлагането, корупцията в правосъдния сектор и правоприлагащите институции и универсалните човешки права.

Детайлно се представят в модула и темите, свързани с идентификация и дискусия за главните предизвикателства, срещани от държавите, прилагащи Конвенцията при въвеждането на изискванията ѝ на национално ниво. Извършва се анализ на реформираните сфери с най-голям напредък след прилагането на UNCAC. Обобщават се ключовите елементи на Конвенцията във връзка с превенция, криминализация, международно взаимодействие и възстановяване на имущество. Разглеждат се достъпните механизми, включително и Механизмът за преглед на изпълнението на UNCAC, както и подкрепата към националните институции при въвеждането на Конвенцията. Представят се и възможности за кариерно развитие в сферите на противодействието на корупцията, доброто управление и върховенството на закона.

Обучението приключва с онлайн изпит и/или изследователски доклад и връчването на сертификат.

Приложение 2.

Учебен план на специалност „Противодействие на корупцията“, приет с решение на АС на УНСС № 2/20.004.2018 г., утвърден от Ректор – проф. д.ик.н. Стати Статев

Специалност/ Subject:	3.8.07	ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА – 2 СЕМ.
Катедра/ Department:		ФИНАНСОВ КОНТРОЛ FINANCIAL CONTROL
Факултет/ Faculty:	4	ФИНАНСОВО – СЧЕТОВОДЕН ФАКУЛТЕТ FINANCE AND ACCOUNTING FACULTY
Професионално направление / Field of study:	3.8	ИКОНОМИКА ECONOMICS
Област на висше образование/ Area of study:	3.	СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ / SOCIAL SCIENCES, ECONOMICS AND LAW
Образователно- квалификационна степен/ Educational-qualification Degree:		МАГИСТЪР MASTER'S DEGREE
Професионална квалификация/ Professional Qualification:		МАГИСТЪР ПО ИКОНОМИКА
Форма на обучение/ Form of education:		РЕДОВНО REGULAR
Продължителност на обучението/ Duration of education:		1 години (2 семестъра)/1 years (2 semesters) 540 часа, 540 classes
Валиден от/ Valid as of:		2018/2019 (за прием 2018/2019)

№ по ред No	Код Code	Учебна дисциплина Courses	Хорариум Hours	Лекции Lectures	Упр. Seminars	Извън аудиторна заеетост Extracurricular	Кредити Credits	Контрол Control	Вид дисциплина Course type*
ПЪРВИ КУРС/FIRST YEAR OF STUDIES ПЪРВИ СЕМЕСТЪР/FIRST SEMESTER									
1	C1001	Методи и индикатори за измерване на корупцията/ Methods and Indicators for Measuring Corruption	60	60	0	65	5	изпит/ exam	СЗД/SCC
2	C1002	Основи на антикорупционната политика/ Fundamentals of anticorruption policy	60	60	0	90	6	изпит/ exam	СЗД/SCC
3	C1003	Противодействие и превенция на изпирането на пари/ Counteraction and prevention of money laundering	60	60	0	65	5	изпит/ exam	СЗД/SCC
4	C1004	Роля на вътрешния контрол и вътрешния одит за предотвратяване и противодействие на корупцията/ Role of Internal Control and Internal Audit to Prevent and Combat Corruption	60	60	0	65	5	изпит/ exam	СЗД/SCC
5	C1005	Стратегии за противодействие на корупцията/ Anti-Corruption Strategies	60	60	0	65	5	изпит/ exam	СЗД/SCC
Избираем блок: 6. Брой дисциплини за избор:1									
6	O1006	Антикорупционни политики и процедури при обществени поръчки/ Anticorruption Policies and Procedures in Public Procurement	30	30	0	70	4	изпит/ exam	СИД/SOC
6	O1007	Одит на средства от ЕС/ AUDIT OF EU FUNDS	30	30	0	70	4	изпит/ exam	СИД/SOC
Общо/Total			330	330	0	420	30		

ПЪРВИ КУРС/FIRST YEAR OF STUDIES ВТОРИ СЕМЕСТЪР/SECOND SEMESTER										
7	C1008	Оперативно издирвателна дейност за противодействие на корупцията/ Operative anti-corruption activity	60	60	0	60	4	изпит/ exam		СЗД/SCC
8	C1009	Отнемане на незаконно придобито имущество/ Withdrawal of illegally acquired property	60	60	0	60	4	изпит/ exam		СЗД/SCC
9	C1010	Секторни антикорупционни политики/ Sectoral Anticorruption Policies	60	60	0	60	4	изпит/ exam		СЗД/SCC
Избираем блок: 10. Брой дисциплини за избор:1!										
10	F1011	Оценяване на активи/ Asset valuation	30	30	0	45	3	изпит/ exam		СФИ/SFOC
10	F1012	Структура и етапи за превенция на корупцията/ Structure and stages of corruption prevention	30	30	0	45	3	изпит/ exam		СФИ/SFOC
0		Дипломна работа/ Diploma Master Thesis	0	0	0	375	15	изпит/ exam		
Общо/Total			210	210	0	600	30			

* УЗД/УСС – Университетски задължителни дисциплини/University Compulsory Courses

УИД/УОС – Университетски избираеми дисциплини/University Optional Courses

СЗД/SCC – Специални задължителни дисциплини/Specializing Compulsory Courses

СИД/СОС – Специални избираеми дисциплини/Specializing Optional Courses

ФЗД/ФСС – Факултетни задължителни дисциплини/Faculty Compulsory Courses

ФИД/ФОС – Факултетни избираеми дисциплини/Faculty Optional Courses

ФФЗ/ФФСС – Факултетни факултативни дисциплини без право на избор /Faculty Facultative Compulsory Courses

УФЗ/УФСС – Университетски факултативни дисциплини без право на избор/University Facultative Compulsory Courses

СФЗ/СФСС – Специални факултативни дисциплини без право на избор/Specializing Facultative Compulsory Courses

ФФИ/ФФОС – Факултетни факултативни дисциплини с право на избор /Faculty Facultative Optional Courses

УФИ/УФОС – Университетски факултативни дисциплини с право на избор/University Facultative Optional Courses

СФИ/СФОС – Специални факултативни дисциплини с право на избор/Specializing Facultative Optional Courses

	Брой Number	Хорариум Hours	Лекции Lectures	Упражнения Seminars	Извън аудиторна загост Extracurricular activity	Кредити Credits
РЕКАПИТУЛАЦИЯ – общо в т.ч RECAPITULATION – total including	11	540	540	0	1020	60
Courses at the University Level/ Университетски учебни дисциплини:	0	0	0	0	0	0
C <i>Задължителни/ Compulsory Courses:</i>	0	0	0	0	0	0
O <i>Избираеми/ Optional Courses:</i>	0	0	0	0	0	0
F <i>Факултативни/ Facultative Courses:</i>	0	0	0	0	0	0
Факултетни учебни дисциплини/ Courses at the Faculty Level:	0	0	0	0	0	0
C <i>Задължителни/ Compulsory Courses/:</i>	0	0	0	0	0	0
O <i>Избираеми/Optional Courses/:</i>	0	0	0	0	0	0
F <i>Факултативни/ Facultative Courses:</i>	0	0	0	0	0	0
Специални учебни дисциплини/ Specializing Courses:	10	540	540	0	645	45

Продължение

C	Задължителни/ Compulsory Courses:	8	480	480	0	530	38
O	Избираеми/ Optional Courses:	1	30	30	0	70	4
F	Факултативни/ Facultative Courses:	1	30	30	0	45	3
K	Курсови работи/ Placement:	0				0	0
I	Учебни практики/ Internship:	0				0	0
P	Преддипломен стаж/ Placement:	0				0	0
Държавни изпити/ State Exam:		1				375	15

Учебният план е приет на КС на катедра „Финансов контрол“ от 9.3.2018 г. с протокол № 6 и от факултетен съвет на факултет „Финансово – счетоводен факултет“ на 12.3.2018 г. с протокол № 5.

The Course Curriculum is approved by the Department of Financial Control on 9.3.2018 г. (Record № 6) and by the Faculty Council of Finance and Accounting Faculty on 12.3.2018 г. (Record № 5).

Ръководител катедра „Финансов контрол“
Head of department „Financial control“

/Проф. д-р Огнян Симеонов
Prof. PhD Ognyan Simeonov/

Декан на Финансово – счетоводен факултет
Dean of the „Finance and accounting faculty“:

/Проф. д-р Снежана Башева
Prof. Dr. Snejana Basheva/

Главен секретар по учебните планове
General secretary for course curriculum:

/доц. д-р Александър Вълков
Assoc. Prof. Dr. Alexander Valkov/